

RESPONSABILITĂȚILE ETICE ALE PROFESIEI DE OFIȚER¹

Gl. bg. prof. univ. dr. Nicolae Uscoi

Abstract:

The moment of graduation from Land Forces Academy and the first commissioned officer grade represent a corolar of the conjugated efforts, not only the students' the Staff's and the Teaching Staff's, but also the Commandant's in order to set grounds for a complex edifice – the military career. But, all this construction cannot last in time, unless it has got a value base, such as the competence, the culture, the ethics, the sense of duty, the loyalty, the devotion towards one's country, but also the team-working capacity, the leading or the subordination one, – qualities joining together in order to assume the leader mission, the fighter one, or the one of a devoted citizen in the Nation Service.

Domnilor absolvenți,

La ultima întâlnire din cadrul programului academic, inițiată de dumneavoastră, vă mărturisesc sentimentele unei satisfacții greu de explicat. Dincolo de orice rezultate cu caracter statistic, ne-ați oferit revelația unei realități care ne depășește așteptările – gândiți și acționați creativ, aveți spirit de inițiativă și mentalitate de învingător, ceea ce înseamnă că semințele pe care le-am semănat au rodit, că edificiul căruia i-am pus temelie va rezista timpului, că asprimea vieții de militar nu a alterat, ci a dat noi valențe unor sensibilități înăscute.

De aceea, vă propunem să renunțăm la evocarea drumului parcurs până în acest moment și să dedicăm această clipă proiecției pașilor ce urmează în profesia pe care din proprie voință ați îmbrățișat-o. Rațiunile care v-au determinat să mergeți pe acest drum și să parcurgeți una din cele mai importante etape – aceea de formare profesională și caracterială – deja vă sunt foarte bine întipărite în propria conștiință. Pot să confirm că suntem împreună, acum, deoarece împreună am construit în fiecare absolvent o identitate profesională unică, în virtutea căreia sunteți în măsură să vă asumați rolul de conducător, de luptător, de educator și cetățean devotat în serviciul Patriei din momentul înălțării la primul grad de ofițer.

Înainte de a părăsi definitiv băncile Academiei, înainte ca această instituție să devină o pagină încărcată de nostalgii în cartea amintirilor, avem datoria de a vă reaminti ce înseamnă profesia de ofițer, ce înalte responsabilități revin membrilor corpului ofițeresc și care sunt fundamentele etice ale acesteia.

Conceptul în sine al profesiei de ofițer este perceput de societate ca parte specifică a profesiei militare. Orice profesie a apărut și a căpătat perenitate datorită faptului că a răspuns unei nevoi sociale. Pentru a răspunde unor necesități specifice, orice profesie implică un anumit tip de pregătire, care o distinge de celelalte. Desigur, multe profesii au elemente de referință comune: prestarea unui serviciu în interesul națiunii, calități de lideri, o înaltă etică profesională ș.a. Ceea ce diferențiază esențialmente profesia militară de celelalte este cerința funcțională de a utiliza violența pentru a apăra patria și a învinge în conflictele armate care afectează sau pot afecta ființa națiunii și interesele ei de securitate. Corpul de elită al profesiei militare – ofițerii – asigură managementul aplicării violenței în condițiile și limitele impuse de autoritățile legitime ale statului. Natura violentă a unui conflict armat și consecințele enorme pe care le antrenează un eșec militar își pun amprenta

¹ Discurs rostit la Cursul festiv al promoției anului 2003

în mod decisiv asupra etosului profesiei militare. Militarii nu dețin monopolul situațiilor în care luarea deciziilor se realizează în condiții de incertitudine și sub presiunea unei multitudini de factori. În schimb, ofițerii Armatei pot fi expuși cel mai frecvent unor circumstanțe în care trebuie să demonstreze că au curajul și tăria morală de a lua decizii când propriile lor vieți și cele ale subordonaților sunt în joc. Atunci când este vorba de ființa statului și securitatea națională, ofițerii au responsabilitatea morală de a-și îndeplini misiunile încredințate, chiar cu prețul propriei vieți și a celorla subordonaților lor. Mai mult, ei trebuie să procedeze de așa manieră încât să nu transfere niciodată riscurile la care sunt expuși asupra populației și bunurilor civile.

Ei trebuie să știe, în primul rând, cum să lupte și să învingă deoarece viața națiunii depinde de aceasta. În egală măsură, ei trebuie să fie pregătiți să îndeplinească o gamă tot mai largă de misiuni, de prevenire, de stabilizare sau de asistență, conform noilor provocări la care este chemat să răspundă organismul militar într-un mediu geostrategic de o complexitate progresivă.

În consecință, profesiunea de ofițer presupune un set de caracteristici proprii, între care remarcăm:

– **Un nivel de expertiză și o competență unică.** Aceasta presupune existența unui volum de cunoștințe teoretice suficient de vast pentru a permite valorificarea acelor achiziții intelectuale care sunt necesare soluționării situațiilor celor mai neprevăzute. Atât acumularea acestor cunoștințe, de un deosebit dinamism, cât și abilitatea de a le pune în aplicare într-un context situațional extrem de variat impun o educație și o instruire extinsă și continuă. Astfel, viața de ofițer înseamnă, în primul rând, preocuparea de a studia continuu și de a acumula experiențele necesare dezvoltării profesionale. În măsura în care ofițerii au capacitatea de a valorifica această pregătire pentru a răspunde misiunilor încredințate de națiune, ei vor primi de la societate legitimitatea și autonomia de a-și utiliza pregătirea în domeniile în care li s-au atribuit responsabilități.

– **Autoritate conferită de către popor.** Unul din principiile fundamentale ale organizării democratice a societății este subordonarea Armatei poporului, reprezentat de autoritățile publice legitime, expresie a voinței electoratului și investite prin procedurile reglementate constituțional. Prin jurământ, militarii își declară loialitatea față de popor și valorile consacrate prin Constituție. Acordarea gradului de ofițer și investirea în prima funcție are semnificația confirmării ca persoane autorizate de guvern și împuternicite să exercite atribuții în domeniul apărării naționale. Autoritatea de care se bucură un ofițer este o autoritate executivă, implicită și acordată de popor. În consecință, un ofițer are obligația să-și exercite această autoritate numai în numele și pentru binele poporului său.

– **Cultură specifică.** Profesia militară și-a dezvoltat o cultură unică, specifică, al cărei principal conținut este legat de întreg ansamblul de măsuri și acțiuni prin care ne angajăm să protejăm țara și poporul. Rolul culturii militare este de a sprijini și a contribui la realizarea eficienței profesionale. Implicit, specificul profesional determină societatea să le accepte militarilor să fie diferiți în multe privințe față de ceilalți membri ai săi. Din cauza naturii letale și haotice a războiului, ordinea și disciplina militară sunt vitale. Astfel, cultura militară întruchipează un cod de principii morale puternice, control de sine, influențe reglatoare. Cu certitudine, elementele de ceremonial, tradițiile și eticheta militară produc întotdeauna o impresie puternică. Legătura cu comunitatea de care aparțin și un fond de achiziții culturale și profesionale le permit militarilor să-și păstreze rațiunea și bunul simț chiar sub presiunea unor factori perturbatori precum violența extremă și caracterul ilogic al războiului. Moștenirea culturală și un spirit de solidaritate unic sunt temelia etosului profesional, unind ofițerii printr-o legătură comună și asigurând baza coeziunii și încrederii în Armată, în general, și în corpul ofițerilor, în special.

– **Înalta etică pe care se bazează.** Ofițerii au o etică profesională proprie. Ea acționează ca o formă foarte puternică de control social. Etica militară profesională este o înțelegere împărtășită a standardelor de conduită profesională și personală pe care ofițerii o demonstrează în fiecare zi, pe timpul îndeplinirii tuturor îndatoririlor, în timp de pace și de război. Ea este determinată de cerințele funcționale ale instituției militare, de tradițiile acesteia, de încercările deosebite la care supune războiul pe militari, de legile războiului și, nu în ultimul rând, de cultura națională. Componentele eticii profesionale a ofițerului sunt complexe și interdependente. În mod intenționat, ea nu este codificată într-un document unic, pentru că izvoarele ei sunt multiple. Esența crezului etic este înscrisă pe drapel „Onoare și patrie“ și evidențiată în deviza Academiei „Mereu împreună“. Etica și dinamica ei influențează puternic atitudinile și acțiunile corpului de ofițeri. Și acest corp este cu adevărat profesionist numai în măsura în care membrii săi învață, aderă, își asumă și întăresc propria lor etică.

Profesia militară este mai mult decât o slujbă, este o vocație. Serviciul în instituția militară nu înseamnă pur și simplu exercitarea unei profesii, ci șansa de a-ți împlini o chemare lăuntrică. Prin aceasta, profesiunea de ofițer este, în ultimă instanță, o chestiune de vocație. Ofițerii nu sunt mercenari. Ei nu muncesc exclusiv pentru un câștig bănesc, ci din dragoste de profesie și pentru satisfacția intrinsecă pe care le-o aduce executarea ireproșabilă a sarcinilor de serviciu. Ofițerii nu au un program de lucru obișnuit, standard, ei lucrează până când treaba este terminată. Ei nu au sindicate, ci camaraderie. Unitatea corpului ofițeresc nu este rezultatul unui ordin, ci al dorinței puternice de a se ajuta unii pe alții.

Ne-am străduit să creăm un mediu în care fiecare experiență să reprezinte o acumulare nu numai în plan intelectual, militar și fizic, ci și sub aspect etic. De multe ori nu am reușit, dar finalmente o bună pregătire profesională reprezintă fundamentul pentru practicarea unei profesii în care etica ocupă un loc privilegiat.

De asemenea, în centrul preocupărilor noastre a stat obligația de a vă ajuta să vă însușiți un set de principii care să vă orienteze dezvoltarea profesională și conduita de ofițer. Rolurile care vă sunt atribuite, cuplate cu setul de principii profesionale definesc complet un profil de ofițer model pentru Forțele Terestre. Pentru a vă ridica la nivelul responsabilităților ce vă revin, pe întreg parcursul carierei vă recomandăm să țineți cont și să puneți în valoare următoarele principii:

– **Sentimentul datoriei.** Ofițerii de carieră își fac întotdeauna datoria, subordonând interesele personale cerințelor funcției cu care sunt investiți. Ei sunt pregătiți să-și dea viața, a lor și a subordonaților lor pentru a apăra patria și interesele de securitate națională. Când unui ofițer i se încredințează o sarcină sau o misiune, îndeplinirea ei cu succes devine prioritatea numărul unu, mai presus de orice altceva. Ofițerul trebuie să-și asume întreaga responsabilitate pentru ordinele pe care le dă și pentru acțiunile pe care le întreprinde în vederea îndeplinirii ei cu succes. Datoria ofițerului nu este limitată, totuși, la a da ordine și sarcini explicite. Ea se extinde asupra tuturor împrejurărilor ce reclamă exercitarea profesiei și, în mod deosebit, manifestarea loialității față de țară și de instituție.

– **Onoarea.** Onoarea unui ofițer are o importanță vitală, provenind istoricește din curajul demonstrat în luptă. Ea include virtuțile de a fi integru și onest. Integritatea este onoarea personală a fiecărui ofițer, manifestată în toate rolurile. Pe timp de pace, onoarea fiecărui ofițer se reflectă în acte permanente de curaj moral. Cuvântul unui ofițer reprezintă o obligație ce trebuie onorată.

– **Loialitatea.** Ofițerii își exercită profesia într-un serviciu public. În consecință, loialitatea lor se manifestă pe întreg lanțul de comandă, până la nivelul cel mai înalt, dar și spre nivelurile inferioare, față de toți subordonații. Această loialitate este de maximă

importanță pentru profesiunea armelor, în special din perspectiva raporturilor ei cu conceptul de serviciu public.

– **Devotament față de patrie.** Motivațiile unui ofițer sunt nobile în esența lor și intrinseci: o dăruire totală pentru a avea pregătirea tehnică și tactică necesară îndeplinirii sarcinilor ce-i revin pentru apărarea națiunii și conștiința faptului că are obligația morală de a-și pune în valoare această pregătire în beneficiul societății, chiar cu riscul jertfei de sine. Ofițerul nu are altă moștenire de valoare decât anii pe care i-a dedicat patriei în serviciul activ.

– **Competență.** Obligațiile complexe specifice profesiei de ofițer și consecințele serioase ale eșecului profesional transformă competența profesională într-o cerință morală imperioasă. Mai mult decât deprinderile și abilitățile de a aplica cu succes principiile artei militare, competența profesională include și alte atribute precum spiritul creativ, încrederea în sine și realismul. Dând curs propriei lor chemări pentru a urma această profesie și motivați de ambiția de a-și ridica continuu nivelul de pregătire profesională, ofițerii se dedică unei cariere care presupune studiu și pregătire continue.

– **Lucrul în echipă.** Ofițerii sunt modele de politețe și respect pentru ceilalți. Ei înțeleg că soldații într-o democrație pun mare preț pe valoarea și aptitudinile individului, atât acasă cât și în străinătate. Având în vedere însă, obligațiile și mijloacele morale utilizate pentru a-și face datoria, ofițerul pune accent, cu prioritate, pe importanța pe care o are grupul în raport cu individul. Succesul în război impune subordonarea voinței individului față de misiunea ce-i revine grupului. Etica militară este una de cooperare și promovare a coeziunii, meritocratică și fundamental anti-individualistă și anti-carieristă.

– **Subordonarea.** Ofițerii respectă cu strictețe principiul că instituția militară se supune autorităților civile competente și nu se implică ei și subordonații lor în activități politice care exced exercitării drepturilor lor fundamentale de cetățeni. Ofițerii consiliază cu obiectivitate și imparțialitate, evitând cu abilitate rolul de mesager public al unor puncte de vedere care ar contraveni statutului lor.

– **Conducerea.** Ofițerii conduc întotdeauna folosind forța exemplului personal, menținându-și în permanență la un nivel corespunzător calitățile de pregătire spirituală, fizică și intelectuală indispensabile pentru a face față cerințelor profesiei lor și care servesc ca exemplu de urmat și standarde de depășit.

Nu uitați nici un moment că sunteți lideri, iar liderii au responsabilități etice specifice în cadrul organizațiilor lor. Aceste responsabilități decurg din atribuțiile cu care sunt investiți de șefii lor pentru a le implementa cu succes viziunea. În primul rând, trebuie să fiți modele demne de urmat. În al doilea rând, trebuie să vă preocupați dezvoltarea caracterială a subordonaților voștri, învățându-i permanent cum să raționeze clar și cu discernământ în chestiuni de ordin etic. În al treilea rând, trebuie să creați și să mențineți un climat al relațiilor umane și etice care să promoveze adevărul și angajamentul profesional.